

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: Euroopan ilmailustrategia

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: Euroopan ilmailustrategia (E 4/2016 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- vanhempi osastoesiupseeri Iiro Penttilä, puolustusministeriö
- hallitusneuvos Maija Ahokas, liikenne- ja viestintäministeriö
- ilmailujohtaja Pekka Henttu, Liikenteen turvallisuusvirasto
- tuotantojohtaja Kari Österberg, Ilmatieteen laitos
- viestintäjohtaja Mikko Saariaho, Finavia Oyj
- johtaja Hanna Laurén, Finnair Oyj

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Rajavartiolaitos

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komission julkaisema ilmailustrategia sisältää tiiviin tiedonannon ja laajemman tausta-asiakirjan EU:n ilmailutoimialan kilpailukyvyn vahvistamisesta. Lisäksi komission on tarkoitus antaa osana ilmailustrategiaa ainakin ehdotukset ns. EASA-asetuksen (216/2005) ja lentoliikenneasetuksen (1008/2008) uudistamisesta. Komissio perustelee ilmailustrategian antamista sillä, että ilmailulla on keskeinen merkitys EU:n taloudelliselle kasvulle, työllisyydelle ja liikennejärjestelmälle. Ilmailutoimiala työllistää suoraan 1,4—2 miljoonaa ihmistä ja välillisesti jopa 4,8—5,5 miljoonaa ihmistä. Suora vaikutus EU:n BKT:hen on 110 miljardia euroa ja kerrannaisvaikutusten kautta jopa 300 miljardia euroa. EU:n lentoliikennemarkkinoiden vapauttaminen 1990-luvun alusta alkaen on osaltaan edistänyt toimialan kasvua. Komissio katsoo tiedonannossa, että EU:n

Valiokunnan lausunto LiVL 2/2016 vp

ilmailupolitiikan uudelleen arviointia tarvitaan mm. lainsäädännöllisen viitekehyksen kehittämiseksi sekä toimialan kasvumahdollisuuksien edistämiseksi muuttuvassa toimintaympäristössä.

Valtioneuvoston kanta

Suomi tukee komission esittämiä painopiste- ja toimenpidealueita. Suomi yhtyy komission käsitykseen siitä, että ilmailulla on tärkeä merkitys EU:n talouden ja työllisyyden kehitykselle kuin liikennejärjestelmälle ja saavutettavuudelle. Suomi pitää myös tärkeänä, että liikennejärjestelmää ja matkaketjuja kehitetään kokonaisuutena digitalisaation mahdollisuuksia hyödyntäen ja tätä näkökulmaa tukevat myös komission esittämät painopisteet (mm. EU:n sisäisen saavutettavuuden sekä EU:n ja kolmansien maiden saavutettavuuden arviointi, lentoasemien ja muiden kulkumuotojen väliset matkaketjut sekä digitalisaation ja innovaatioiden hyödyntäminen).

Suomi tukee turvallisuus- ja turvaamislainsäädännön kehittämistä kohti riski- ja suorituskykyperusteista lähestymistapaa niin, että sääntelyssä ja sen mukaisissa toimenpiteissä panostetaan erityisesti riskeihin.

Suomi myös yhtyy miehittämättömien ilma-alusten, muun uuden teknologian sekä digitaalisten palveluiden kasvumahdollisuuksiin. Suomi pitää tärkeänä, että näitä kasvumahdollisuuksia ei vaaranneta liian yksityiskohtaisella ja tiukalla sääntelyllä.

Suomi yhtyy komission käsitykseen siitä, että lentoliikenteen kasvumahdollisuudet ovat erityisesti Aasiassa. Suomi on kuitenkin huolestunut siitä, että neuvottelujen käynnistäminen EU-tason kattavista lentoliikennesopimuksista kolmansien maiden kanssa voi johtaa jäsenvaltioiden lentoyhtiöiden kasvun pysähtymiseen, koska neuvottelujen käynnistyessä jäsenvaltioilla ei ole enää sopimusneuvottelujen aikana oikeutta neuvotella kahdenvälisesti kolmansien maiden kanssa lentoliikenneoikeuksista ja niiden kasvattamisesta. Siksi Suomi pitääkin tärkeänä, että neuvotteluprosessi kolmansien maiden kanssa olisi mahdollisimman tiivis ja neuvottelut käynnistetään kolmansien maiden kanssa virallisesti vasta, kun maa on ilmoittanut todellisesta valmiudestaan neuvotella EU:n kanssa. Tarvittaessa neuvottelumandaatti voitaisiin myös jakaa alustavaan valtuutukseen ja neuvottelut käynnistävään viralliseen mandaattiin, joka vasta jäädyttäisi jäsenvaltion oikeuden neuvotella kahdenvälisesti lentoliikenneoikeuksista kolmansien maiden kanssa. EU-tason neuvottelumandaatille voitaisiin myös asettaa voimassaoloaika. Neuvotteluja on myös säännöllisesti seurattava ja varmistettava, että neuvottelutulos ei vääristä EU:n ja kolmansien maiden lentoyhtiöiden välistä ja keskinäistä kilpailuasetelmaa.

Jos lentoasemadirektiivin (2009/12/EY) uudistaminen päätetään käynnistää, Suomi pitää tärkeänä, että se sallii jatkossakin ns. verkostoperiaatteen. Muuten lentoasemien hinnoittelua voidaan kehittää markkinaehtoiseen suuntaan.

Suomi pitää tärkeänä, että toisen sukupolven liikenteen biopolttoaineiden kehitykseen panostetaan niin, että niitä voidaan hyödyntää myös lentoliikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä.

Valiokunnan lausunto LiVL 2/2016 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta pitää valtioneuvoston kantaa asiassa perusteltuna ja kannatettavana, mutta korostaa samalla, että eurooppalaisen ilmailustrategian tulee olla sallivaa ja sen tulee mahdollistaa kehitys ilmailu-alalla. Tulee erityisesti seurata, että eurooppalaiselle tuotekehitykselle ei aseteta turhia rajoitteita ja rasitteita. Sääntelyn tulee mahdollistaa uusien tuotteiden kehittäminen ja niiden sovellusten käyttöönotto, kuten miehittämättömien ilma-alusten osalta. Valiokunta korostaa, että liian yksityiskohtaista sääntelyä, joka jo nyt on osittain toiminnan esteenä alalla, tulee välttää, jottei kehitystä hidasteta ja Suomen ja Euroopan toimintaa globaaleilla kilpailluilla markkinoilla haitata. Sääntelyssä tulee myös välttää turhaa byrokratiaa.

Valiokunta korostaa samalla, että turvallisuus on erittäin tärkeää, ja on hyvä, että turvallisuus- ja turvaamislainsäädäntöä kehitetään kohti riski- ja suoritusperusteista lähestymistapaa, jolloin keskitytään riskeihin.

Valiokunta kiinnittää huomiota lentoliikenteen kasvuun ja komission ehdottamiin neuvottelumandaatteihin uusien lentoliikennesopimusten osalta. Valiokunta katsoo, että tarvittaessa neuvottelumandaatti voitaisiin myös jakaa alustavaan valtuutukseen ja neuvottelut käynnistävään viralliseen mandaattiin, joka vasta jäädettäisiin jäsenvaltion oikeuden neuvotella kahdenvälisesti lentoliikenneoikeuksista kolmansien maiden kanssa. EU-tason neuvottelumandaatille voitaisiin myös asettaa voimassaoloaika.

Lentokenttien osalta valiokunta pitää tärkeänä, että niin sanottua verkostoperiaatetta noudatetaan jatkossakin. Tämän mukaan esimerkiksi Finavian kaikkien kenttien osalta tulosta katsotaan yhtenä kokonaisuutena, jolloin verkostossa voi olla sekä tuottavia että tappiollisia kenttiä. Tämä periaate ja sen noudattaminen ovat keskeisiä Suomen lentokenttäverkoston ylläpitämiselle. Maa-kuntakenttien toimintamahdollisuuksia tulee myös kehittää strategian yhteydessä erityisesti mielessä pitäen myös suorat ulkomaanlennot ja jopa kaukolennot sekä lähempänä keskustaa olevien pienien lentokenttien, kuten Malmin ja Bromman, toimintamahdollisuudet.

Suomessa Ilmatieteen laitos tuottaa nykyisin kustannustehokkaasti integroidussa tuotantojärjestelmässä sekä siviili- että sotilasilmailun sääpalvelut. Järjestely on kustannustehokas ja kaikissa tilanteissa toimiva. Valiokunta pitää tärkeänä, että järjestelmää voidaan jatkaa, ja katsoo sen takia, että tukipalvelujen kilpailutuksen tulee olla vapaaehtoista eikä pakollista. Valiokunta korostaa, että on välttämätöntä säilyttää oikeus nimetä kansallisesti turvattu ja poikkeusoloissakin varmasti palveluiden tuottamiseen kykenevä lentosääpalveluiden ja vastaavasti lennonvarmistuspalveluiden tuottaja.

Valiokunta pitää tärkeänä, että ilmailun eurooppalaista sääntelyä kehitetään myös siten, että lähi-avaruudessa tapahtuvan lentoliikenteen toimintatapojen turvallisuudesta, markkinoiden kehittämisestä ja alan teollisuuden tarpeista pystytään huolehtimaan tasapainoisesti.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

Valiokunnan lausunto LiVL 2/2016 vp

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 10.3.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ari Jalonen ps
varapuheenjohtaja Mikko Alatalo kesk
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Jyrki Kasvi vihr
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Outi Mäkelä kok
jäsen Markku Pakkanen kesk
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Satu Taavitsainen sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Pentti Oinonen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker